

1. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 2. המרכז האקדמי למשפט ועסקים ברמת גן
 3. רופאים לזכויות אדם
- על ידי ב"כ עוה"ד אן סוצ'יו ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
רח' נחלת בנימין 75, תל אביב 65154
טלפון: 03-5608185; פקס': 03-5608165

וכן על ידי עו"ד סיגל שהב
מהקליניקות לזכויות אדם במרכז האקדמי למשפט ועסקים
ת"ד 852, בני ברק 51108
טלפון: 03-6439911; פקס': 03-6439966

העותרים

נ ג ד

1. השר לביטחון פנים
 2. נציב בתי הסוהר
 3. שרת המשפטים
- על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 02-6466687; פקס': 02-6467011

המשיבים

הודעת עדכון מטעם המדינה

בהמשך לבקשתה לשינוי מועד קיום פסק דין

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 19.3.18, ולארכה שניתנה, המדינה מתכבדת להגיש הודעת עדכון זו.

פתח דבר

2. ביום 19.3.18 נדונה בקשת המדינה לשינוי מועד קיום פסק הדין בהליך שבכותרת. בתום הדיון, הורה בית המשפט הנכבד כי על המדינה להגיש "תוכנית מפורטת ולוחות זמנים צפופים לעמידה בפעימה הראשונה שנקבעה בפסק הדין, מושא הבקשה שבכותרת, לשם יצירת מרחב מחיה של 3 מ"ר לפחות, לכל אסיר ועציר. במסגרת זו, תישקל גם האפשרות למצוא פתרונות זמניים ומשולבים כדי לעמוד ביעד ה"ל, לרבות מבלי למצות: הכשרה של מתקן חולות שפונה לאחרונה, וכן אמצעים שנקטו בשעתו ערב ההתנתקות ועוד".

עוד התבקשה המדינה לבדוק ולדווח בהודעה האמורה "על אפשרויות של חקיקה, כמו אלו שהועלו בבקשה שבפנינו, וכן מתן אפשרות של חניגה לקראת יום העצמאות ה-70 למדינת ישראל, ואולם במסגרת הודעת העדכון ה"ל – ההגעה ליעד הפעימה הראשונה, לא תותנה, בהכרח, במימוש החקיקה ה"ל".

3. מיד עם קבלת החלטת בית המשפט הנכבד החלה עבודה מאומצת לגיבוש מתווה אופרטיבי ליישום הפעימה הראשונה עליה הורה בית המשפט הנכבד בפסק דינו; קרי העמדת שטח מחייה של 3 מ"ר (ללא השירותים והמקלחת) לכל אסיר ועציר. לצורך כך, נערכה עבודת מטה ממוקדת בכל אחד מן המשרדים הרלוונטיים, אשר תוצריה הוצגו בפני היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה במהלך שתי ישיבות שקוימו ביום 22.3.18 וביום 26.3.18.

4. בתום עבודה זו, עליה יפורט להלן – ובכפוף לאמור בסעיף 31 להלן – נמצא כי חסרים כ- 2,800 מקומות כליאה לצורך קיום הפעימה הראשונה עליה הורה בית המשפט הנכבד. בעקבות עבודת המטה שנערכה, הוכנה תכנית שתביא במהירות האפשרית ליישום השלב הראשון. נביא כבר בפתח הדברים, ובתמצית רבה, את לוחות הזמנים למימוש תכנית המדינה:

א. לכל המאוחר עד תום חודש נובמבר 2018 ימצא פתרון לכ-1,700 מקומות כליאה מתוך כ-2,800 המקומות הנדרשים לקיום הפעימה הראשונה; ג. לכל המאוחר עד תום חודש ינואר 2019 יתווספו עוד כ-120 מקומות; ג. לכל המאוחר עד תום חודש אפריל 2019 יתווספו עוד כ-800 מקומות כליאה.

5. עיקרו של המתווה מושתת על שני אדנים:

הראשון - הרחבה משמעותית של השימוש במנגנון השחרור המינהלי, באופן שעתידי לפנות כ-1,000-950 מקומות כליאה במהלך תקופת תחולתה של הוראת שעה ייחודית שיש כוונה לחוקק בהקדם האפשרי. יוער בהקשר זה, כי מספר האסירים המשתחררים בהתאם למנגנון זה הוא גדול יותר ממספר מקומות הכליאה שיתפנו.

השני - פתרונות בינוי ארעיים מהירים הכוללים פתיחת שבעה אגפים זמניים של אוהלים חסיני אש, לפי מפרט של שירות בתי הסוהר בלוח זמנים קצר; וכן הקדמת לוחות הזמנים לבניית חמישה אגפים קבועים העשויים מבני בטון מזויין, הנבנים בטכנולוגיה מהירה. אגפים אלו יוקמו במתקני הכליאה הביטחוניים "קציעות" ו"עופר". בסך הכול, יבנו 12 אגפים חדשים המסתכמים (לפי חישוב של 3 מ"ר) בכ-1,400 מקומות כליאה חדשים לאסירים ביטחוניים בלוחות זמנים קצרים. עסקינן אפוא במהלך מהיר, שמיומשו מחייב תהליך הצטיידות והתקנה על גבי תשתיות בטון, שיכללו את כל מרכיבי הביטחון והאבטחה הנדרשים. כל זאת, לצד שיפוץ של חמישה אגפים שונים בבתי הסוהר "השרון", "דקל", "ניצן" ו"אוהלי קידר", באופן שיוסיף עוד כ-280 מקומות לאסירים פליליים. יוער, כי אגפי הבטון מצויים בתכנית הבינוי הכוללת שקיבלה הממשלה.

6. בנוסף, הוחלט על הגברת המודעות לשימוש באיזוק אלקטרוני במסגרת דיוני המעצרים עד תום ההליכים, וזאת על מנת להגדיל את השימוש באמצעי זה במקרים שיימצאו כמתאימים לכך. בהקשר האמור, נציין כי לעת הזאת קיימים בנמצא כ-250 אזיקים אלקטרוניים, שאינם בשימוש, לטובת אוכלוסיית העצורים שתימצא מתאימה לכך.
- כמו כן נשיא המדינה צפוי להעניק חנינה מיוחדת לכבוד שנת ה-70 למדינה והדבר יוסיף לפי ההערכה כמות מקומות כליאה נוספת, שקשה כרגע להעריך את גודלה.
7. עוד קודם שנעמוד ביתר פירוט על כלל הפתרונות שגובשו, לצד לוחות הזמנים למימושם והמגבלות שמכתיבות את היקף השימוש בהם, שומה עלינו להציג תחילה את היקפה המדויק של הבעיה הטעונה פתרון.
8. על-פי נתוני שירות בתי הסוהר, ובכפוף לאמור בסעיף 31 להלן, מספר מקומות הכליאה הנוספים שנדרשים כדי לעמוד במסגרת הפעימה הראשונה של פסק הדין הוא כ-2,800 מקומות כליאה. נתון זה גובש לאחר בדיקה ומדידה של כלל תאי המאסר והמעצר שבאחריות שירות בתי הסוהר. הווה אומר, כדי להגיע למצב בו שטח המחייה, בכל אחד מהתאים, עומד על 3 מ"ר (ללא השירותים והמקלחת) לכל אסיר ועצור, יש להתגבר על מחסור של כ-2,800 מקומות כליאה: בין אם באמצעות יצירת מקומות חדשים על-ידי הצטיידות ובנייה, ובין אם באמצעות הקטנת מספר הכלואים השפויטים באופן ש"ישחרר" מספר ניכר של מקומות כליאה.
9. משאמרנו זאת, נקרב מבטנו אל הנתון בדבר 2,800 מקומות כליאה שחסרים. נתון זה כולל כ-1,500 מקומות שחסרים עבור אוכלוסיית האסירים הביטחוניים, וכ-1,300 מקומות שחסרים עבור אוכלוסיית האסירים והעצורים הפליליים.
- מיקוד המבט ברזולוציה גבוהה יותר, בהתאם למצב מקומות הכליאה הנוכחי, ילמד כי 1,300 המקומות שצוינו מעלה נחלקים לכ-630 מקומות שחסרים עבור אסירים פליליים שפויטים, וכ-670 מקומות כליאה שחסרים עבור עצורים פליליים. העצורים הפליליים מתחלקים בתורם לכ-300 "עצורי ימים", ולכ-370 עצורים עד לתום ההליכים נגדם ולעצורים עד למתן החלטה אחרת.
10. קונקרטיזציה זו של הבנת היקף הבעיה, לצד הרצון ליתן פתרונות מעשיים בלוחות זמנים קצרים של מספר חודשים לשם הגעה ליעד של 3 מ"ר, מכתיבים במובנים רבים את דמותם של הפתרונות שבכוחם ליתן את המענה המבוקש. עוד יש לזכור, כי פינוי מקומות כליאה כשלעצמו אין די בו לפתרון הבעיה. זאת מאחר שיש כללים הקובעים כי אסירים ביטחוניים ישהו בנפרד מאסירים פליליים; אסירים שפויטים ישהו בנפרד מעצורי ימים; וכדומה. לפיכך, מדובר בבעיה מורכבת לפתרון, אשר שירות בתי הסוהר נערך ליתן פתרון לכל האמור לעיל.

תכנית הפעולה לקיום הפעימה הראשונה – קווים לדמותה

11. בשים לב לנתונים האמורים, גובשה על ידי המדינה התכנית הבאה לשם הגדלת שטח המחייה והעמדתו בתוך מספר חודשים על 3 מ"ר. נעמוד על רכיבי התכנית בפירוט, ולאחר מכן נעמוד על לוחות הזמנים למימושה; כמו-גם על היבטיה התקציביים.

א. הרחבה משמעותית נוספת של השימוש במנגנון השחרור המינהלי, מעבר להרחבה הקבועה כעת בהחלטת הממשלה, וזאת באמצעות תיקון התוספת הראשונה לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971 (להלן: **פקודת בתי הסוהר**). התיקון המוצע כעת, יקבע כי תקופות יתרת המאסר הנקובות בתוספת הראשונה תוגדלנה באופן משמעותי. תיקון זה יעמוד כהוראת שעה, אשר משכה יבחן מעת לעת.

מהלך זה, אשר הסדריו עודם מצויים בשלבי גיבוש אחרונים צפוי לפנות כ-950 עד 1,000 מקומות כליאה, וזאת לכל המאוחר עד חודש נובמבר 2018, בכפוף כמובן לחקיקתה של הוראת השעה האמורה. עוד יצוין, כי מקומות הכליאה שצפויים להתפנות בקרב אוכלוסיית האסירים השפויים כתוצאה מהפעלת מנגנון השחרור המינהלי הני"ל עתידיים לכלול למעלה מ-150 מקומות כליאה בקרב האסירים הביטחוניים וכ-800 מקומות כליאה בקרב האסירים הפליליים. ברי, אפוא, כי שחרור מינהלי זה יקל על הצפיפות בבתי הכלא עד להבשלת המהלכים האחרים שיפורטו מיד.

עוד חשוב לציין, כי על הנתונים האמורים יש להוסיף מקרים בהם אסירים נשפטו לתקופות מאסר **העולות על 4 שנים**, ואשר תקופת מאסרם תקוצר בשליש על-ידי ועדת שחרורים. אסירים אלה זכאים לשחרור מינהלי בשיעור העומד כיום על בין 2.5-6 חודשים. לפי הוראת השעה המתוכננת, תקופת שחרור מינהלי זה תוכפל. על-אף שבנקודת הזמן הנוכחית לא ניתן לדעת כמה אסירים יכללו בקבוצה זו, הרי שברור כי הכפלה זו תפנה מקומות כליאה רבים נוספים. להערכת גורמי המקצוע בשירות בתי הסוהר, מדובר לפחות בעוד עשרות מקומות כליאה נוספים שצפויים להתפנות.

ב. הקדמת הקמתם של 5 אגפי כליאה חדשים מבוססי בטון עבור האסירים הביטחוניים, לפי החלוקה הבאה: 3 אגפים בבית סוהר "קציעות" ו-2 אגפים בבית סוהר "עופר". פתרון זה עתיד להרחיב ב-200 מיטות את התוכנית המקורית שאושרה בממשלה ולהוסיף בסה"כ כ-800 מקומות כליאה נוספים שחסרים עבור אוכלוסיית האסירים הביטחוניים (480 מקומות בבית סוהר "קציעות" ו-320 נוספים בבית סוהר "עופר").

יוער, כי רכיבי בינוי אלו תוקצבו מלכתחילה במסגרת החלטת הממשלה, ואולם לטובת מתן המענה לפעימה הראשונה, נדרש להקדים את ההצטיידות והקמת התשתיות הנדרשות לשם הקמתם, וכפי שנתייחס להלן - גם לתפעולם.

ג. הקמת 7 אגפי אוהלים חדשים וזמניים בבתי הסוהר "קציעות" ו"מגידו", כאשר שישה מתוכם בבית סוהר "קציעות" ואחד בבית סוהר "מגידו". אגפים אלו עתידים ליתן מענה לכ-600 מקומות כליאה שנמצאו חסרים עבור אוכלוסיית האסירים הביטחוניים. אגפים אלה יופעלו באופן זמני, ועד שתושלם התוכנית המקורית שאושרה בממשלה ביום 25.2.18, כדי ליתן את המענה הנאות לפעימה הראשונה בלוח זמנים קצר.

יובהר, כי מימוש חלופה זו חייב לאתר עתודות קרקע פנויות, המצויות בהכרח בין חומות בתי הסוהר המדוברים (שהינם בתי סוהר ברמת אבטחה מרבית), וזאת על מנת לעמוד בסטנדרטים הנדרשים בתחום האבטחה והביטחון. בחינת המקומות הפנויים מלמדת על כך, שאין עוד מקומות פנויים "בין החומות" שיאפשרו את הקמת האגפים החדשים, מלבד אותם 7 אגפים. כל זאת, גם בהינתן הצורך להותיר שטחים שישמשו להקמתם והצבתם של 5 אגפי הבטון שייבנו כמפורט בסעיף ב' לעיל.

ד. עריכת שיפוצים בבתי הסוהר "השרון", "דקל" ו"אוהלי קידר" באופן שיוסיף עוד כ-160 מקומות כליאה בפעימה הראשונה; וביצוע סבב שיפוצים נוסף ב"ניצן" ו"השרון" (אגף נוסף) באופן שיוסיף כ-120 מקומות כליאה (במצטבר כ-280 מקומות כליאה לאוכלוסיית הפליליים).

ה. פעולות לשם הגברת המודעות והרחבת השימוש באיזוק אלקטרוני, במטרה להביא למיצוי מיטבי של 250 התקנים שתוקצבו לשם כך, כחלופה למעצר עד תום ההליכים, במקרים הפרטניים שיימצאו כמתאימים לכך. כאמור לעיל, מדובר ב-250 תקנים פנויים של איזוק אלקטרוני.

12. מן המקובץ עד כה, ניתן לומר כי המענה למקומות הכליאה החסרים עבור אוכלוסיית האסירים הביטחוניים נסמך על בינוי של כ-1,400 מקומות כליאה חדשים, וכן על שחרור מינהלי שיביא לפינוי של למעלה ממאה מקומות כליאה עבור למעלה מ-100 אסירים ביטחוניים.

13. בכל הנוגע לאסירים ולעצורים הפליליים, הרי שנדרש ליתן מענה כולל לכ-1,300 מקומות חסרים. המענה המוצע נסמך על שחרור מינהלי שיביא לפינוי של כ-800 מקומות כליאה וכן על שיפוץ ובינוי של עוד כ-280 מקומות בבתי הסוהר שפורטו מעלה. בסך הכול, מדובר על פתרון מזורז יחסית לכ-1,080 מקומות כליאה.

14. נותרה אפוא יתרה אפשרית של 220 מקומות כליאה חסרים שיש ליתן להם מענה, הכוללים בתוך כך מקומות עבור "עצורי ימים" וכן עבור עצורים עד תום ההליכים. בהקשר זה, יוער כי יש להבחין ולהפריד בין אוכלוסיות כלואים שונות. כך לדוגמא, "עצורי ימים" אינם יכולים להיות מוחזקים עם עצורים עד תום ההליכים או עם אסירים שפוטם.

סוגיה זו הובאה לפתחו של השר לביטחון פנים, אשר הנחה את שירות בתי הסוהר לערוך בדיקה של כלל מערך הכליאה, על אגפיו ותאיו, ולבחון אפשרויות ניווד והשמה שונה של אסירים ועצורים באופן שיעניק מענה למרבית הפער האמור במקומות החסרים.

15. בצד זאת, בהינתן הדינמיות שמאפיינת את היקף המעצרים לסוגיהם השונים, בכל רגע נתון; כמו-גם היעדר פתרונות בינוי קצרי מועד לאגפים המשמשים את אוכלוסיית "עצורי הימים" והעצורים עד תום ההליכים; הוחלט על דעת היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה, לקדם תיקון חקיקה נוסף בפקודת בתי הסוהר.

תיקון זה יכלול מנגנון שחרור מינהלי ייעודי, שיעגן סמכות מינהלית לשחרור קצר מועד של אסירים, על-מנת להבטיח כי בכל רגע נתון ניתן יהיה להבטיח עמידה בשטח המחיה שנקבע ביחס לפעימה הראשונה מושא פסק דינו של בית המשפט הנכבד. מנגנון זה, שיופעל כמוצא אחרון, ישמש כ"שסתום" לוויסות שחרור אסירים עד לנקודה בה תובטח עמידה בדרישות פסק הדין. עוד נציין, כי משכו של השחרור והאוכלוסיות שעליהן יחול התיקון יוגדרו אף הם בחקיקה האמורה.

16. על כך, יש להוסיף, כאמור לעיל, את הגברת המודעות להרחבת השימוש בחלופת האיזוק האלקטרוני, במקרים המתאימים לכך, שאף היא עשויה בתורה להקטין את מספר המקומות החסרים בקרב אוכלוסיית העצורים עד תום ההליכים. בצד זאת, מן ההגינות לומר, כי בהינתן אופייה הפרטני של ההחלטה כי עצור פלוני מתאים לחלופת איזוק אלקטרוני, לא ניתן להתחייב לתרומתו האבסולוטית של מרכיב זה להקטנת מספר העצורים.

17. בנוסף לכך נעדכן כי הוצגה ברבים תכנית להענקת הקלות בעונש על ידי נשיא המדינה בדרך של חנינות לרגל שנת ה-70 למדינה. מחווה מיוחדת זו מבוססת על הליך בחינה פרטני, והובהר כי אין בה משום מתן הקלה גורפת בעונשים. במסגרת המתווה שפרסם בית הנשיא, צוין כי "תישקל מתן חנינה לאסירים בעלי המאפיינים המפורטים להלן, שריצו לפחות שליש מתקופת מאסרם: 1. אסירים הסובלים ממחלות קשות; 2. אסירים בעלי לקויות קשות; 3. אסירים מעל גיל 70; 4. אסירים שילדיהם הקטינים מטופלים על-ידי מי שאינו הורה שלהם, בשל המאסר; 5. אסירים שעברו התעללות על ידי נפגע העבירה; 6. אסירים המרצים מאסר חלף קנס; 7. אסירים המרצים עונש מאסר ראשון של עד שנתיים".

עוד הובהר, בהודעת בית הנשיא, כי "ביחס לכל בקשה, יבדקו לצד מאפיינים אלה: חומרת העבירה ונסיבותיה, משך ריצוי המאסר, רצידיביזם, מסוכנות, התנהגות בכלא, חרטה, תהליכי טיפול ושיקום, [...] ועוד, הכל כמקובל בטיפול בבקשות חנינה מסוג זה". עוד הודגש בהודעה, כי ככלל לא תינתנה חנינה לאסירים שהורשעו בעבירות רצח והריגה, עבירות ביטחון, עבירות מין ועבירות הנתונות לסמכות בית דין צבאי.

ואף זאת ראוי להבהיר - ככלל, חנינה בדרך של קיצור תקופת המאסר תישקל, כך שאסירים יוכלו לעמוד בפני ועדת השחרורים, אשר תוכל בתורה לשקול לשחררם שחרור מוקדם כאסירים ברישיון. לגבי אסירים בעלי לקויות קשות, ייערך מהלך יזום מול גורמי רוחה בקהילה, כך שחנינה תינתן אך בתנאי שימצא מקום מתאים עבורם לטיפול ולשיקום.

אשר ללוחות הזמנים להגשת הבקשות, הרי שהמתווה יחול על אסירים שהחלו לרצות את מאסרם לפני יום העצמאות הקרוב ה' באייר, ושבקשת החנינה שלהם תוגש בתקופה שבין יום העצמאות ה' באייר, ה- 20.4.18, ועד ליום 14.10.18.

צילום הודעת בית הנשיא ביחס למתווה ההקלה בעונש, מצורף ומסומן מש/1.

18. על-פי הערכת מחלקת החנינות במשרד המשפטים, עתידות להיות מוגשות כ-500 בקשות במסגרת "קול קורא" זה. מטבע הדברים, קיים קושי להעריך את מספר הבקשות שלהן ייעתר הנשיא, זאת מאחר שהיעתרות לבקשה כפופה לבדיקה פרטנית בכל מקרה לגופו.

19. מן המקובץ עד כה עולה, כי אל מול הצורך האפשרי בצמצום הפער של כ-220 מקומות, עתידים להינקט מגוון צעדים, ובכלל זה: הגברת המודעות לשימוש בחלופת האיזוק האלקטרוני של עד 250 מקומות; בחינת אפשרויות נידוד והשמה של עצורים באגפים כאלו ואחרים בשירות בתי הסוהר (בכפוף כמובן למגבלות החוקיות והביטחוניות בעניין השמתם והחזקתם במשמורת של אוכלוסיות האסירים/העצורים השונות המוחזקות בשירות בתי הסוהר); הקלות בעונש מטעם נשיא המדינה, לרגל שנת ה-70 למדינה כמפורט לעיל. כמו-כן, יש לקחת בחשבון שחרור מינהלי של אסירים שיקבלו קיצור של שליש מתקופת מאסרם (כרגע לא ניתן להעריך מה תהיה כמות זו בדיוק אך ודאי מדובר לפחות בכמה עשרות אסירים). כל אלה צפויים ליתן המענה הכמותי הנדרש.

מכל מקום, כאמור, כדי להבטיח עמידה בפעימה הראשונה, יקודם תיקון חקיקה ייעודי שיאפשר, כמוצא אחרון, שחרור אסירים לצורך הבטחת שטח המחייה הנדרש.

20. אשר ללוחות הזמנים למימוש כל אחת מן החלופות, יצוין כך.

א. בכל הנוגע להרחבת מנגנון השחרור המינהלי, הרי שישנה כוונה לקדם הליך חקיקה מואץ שיכלול יחדיו, תחת מהלך חקיקתי אחד, את כלל תיקוני החקיקה הנדרשים בהתאם להחלטת הממשלה, ובכלל זה את הרחבת מנגנון השחרור המינהלי שתואר מעלה, כמו-גם את סמכות השחרור שתוארה בסעיף 15. יישומו של מנגנון השחרור המינהלי, בהנחה שחקיקת החוק תושלם במהירות, צפוי להביא לפינוי של כ-950 עד 1,000 מקומות כליאה וזאת בתוך כ-27 שבועות.

ב. בניית שבעה אגפי האוהלים - מדובר באוהלים ייחודיים שיש להזמין מחו"ל. הגעת האוהלים, בניית התשתיות הנדרשות לשם הצבתם במתקני הכליאה הקיימים, וחיבורם לתשתיות צפויה להסתיים במהלך חודש אוקטובר 2018.

ג. בניית תמישה אגפי בטון - מדובר בבינוי ייחודי שאף אותו מזמין שירות בתי הסוהר מספק מוכר. מבירור שנערך אל מול המפעל הספק, קו הייצור הוא "טורי", במובן זה שלא ניתן לייצר את בניית חמשת האגפים במקביל. על מנת לנסות ולהאיץ את קצב ההצטיידות והבינוי האמור, נערך בימים אלה בירור מול מפעל נוסף. מטבע הדברים, כל האמור כפוף לתקנות חובת המכרזים, התשנ"ג-1993. ככל שלא ניתן יהיה להאיץ את קצב הייצור, הרי שבנייתם של אגפי הבטון והצבתם בשטח צפויה להסתיים עד סוף חודש אפריל 2019.

21. סיכומם של הנתונים מלמד כי חקיקת הוראת השעה בדבר השחרור המינהלי צפויה לפנות כ-950 עד כ-1,000 מקומות כליאה, וזאת בתהליך מדורג ומתמיד שצפוי להסתיים בתוך כ-27 שבועות, קרי עד חודש נובמבר 2018; עד סוף חודש אוקטובר 2018 יתווספו כ-600 מקומות כליאה לטובת ריווח האסירים הביטחוניים בשבעת אגפי האוהלים; ועד חודש ינואר 2019 יתווספו עוד כ-280 מקומות חסרים באמצעות שיפוצים שיערכו באגפים 7 ו-14 בבית סוהר "השרון", אגף 5 בבית סוהר "דקל", אגף 4 ב"אוהלי קידר" ואגף 7 ב"ניצן". ללמדנו, כי עד תום שנת 2018 יתווספו למעלה מ-1,750 מקומות כליאה.

הקמת חמשת אגפי הבטון עתידה להסתיים כאמור בחודש אפריל 2019 (ככל שהאצת ייצור המבנים לא תצלח), תוך הוספת עוד 800 מקומות כליאה לאסירים הביטחוניים במתקני הכליאה שפורטו מעלה. בנוסף, עד חודש אפריל 2019, עתידים להסתיים השיפוצים באגף 7 בבית סוהר "ניצן" באופן שיוסיף עוד 60 מקומות.

22. אשר למועד השלמת מקומות הכליאה והמעצר החסרים, הרי שישנו קושי מובנה בהצבעה על תאריך קונקרטי, וזאת לנוכח מהות ואופי הפתרונות המוצעים (אלו שאינם בינוי או שחרור מינהלי מואץ). בהקשר זה, יצוין כי רק פתרונות של בינוי או של שחרור מינהלי, יכולים להעניק קונקרטיזציה גבוהה יחסית למשוואה שתכליתה להשיג X מקומות כליאה ב-Y חודשים.

23. בהינתן מורכבות הסוגיה שעל הפרק, ובעקבות הערות המותב הנכבד במהלך הדיון מיום 19.3.18, המדינה תציע להגיש הודעות עדכון עתיות לבית המשפט הנכבד, **אחת לשלושה חודשים**. במסגרת הודעות אלה, תוכל המדינה לעדכן את בית המשפט הנכבד באשר לקצב התקדמות מימוש המרכיבים שזה עתה נמנו, וזאת עד למימוש מלא של הפעימה הראשונה של פסק הדין.

היבטי תקציב ומשאבים

24. להערכת גורמי המקצוע בשירות בתי הסוהר, עלות הקמת אגפי האוהלים וכן חלק מן השיפוצים שנמנו לעיל נאמדת בסכום של 32 מיליון ש"ח. כמו-כן, עמדת גורמי המקצוע האמורים היא כי לשם הפעלת האגפים החדשים, אמדן העלות השוטפת הינו 48 מיליון ש"ח, לצד תוספת של 115 תקני כוח-אדם, והכל מבלי להתייחס בשלב זה למשאבים שיחסכו כתוצאה מיישום המהלכים האמורים.

25. הנתונים האמורים בסעיף 24 הובאו לפתחם של כלל הגורמים במשרד לביטחון פנים ובמשרד האוצר. לאחר בחינת נתונים אלו, הודיע משרד האוצר כי יפעל בכל הפעולות הנדרשות להסדרת התקציב הנדרש ולהקדמת התקנים הנדרשים בשנים 2018 ו-2019 לצורך ההקמה וההפעלה של שבעת אגפי האוהלים, חמשת אגפי הבטון וכן לצורך אותם שיפוצים בבתי הסוהר ניצן, השרון, דקל ואוהלי קינדר. בהתאם, שירות בתי הסוהר יוכל באופן מיידי להתחיל בנקיטת הפעולות הנדרשות (הזמנות רכש) לצורך יישום האמור ולהמשיך לנקוט פעולות נוספות בתקופה הקרובה בכפוף לאישור השינויים התקציביים הנדרשים על-ידי ועדת הכספים של הכנסת שיועברו על-ידי משרד האוצר.

למען הסדר הטוב, יצוין כי במידה ויידרשו משאבים נוספים מעבר למשאבים שתוקצבו בהתאם להחלטת הממשלה מס' 3595, וזאת ליישום הצעדים האמורים לאחר ניכוי המשאבים הנחסכים מאותם צעדים כאמור, הרי שהקצאתם בעד השנים 2020 עד 2022 כפופה לקיומה של פעולה מאזנת כנדרש לפי סעיף 40א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, אשר משרד האוצר, בשיתוף עם המשרד לביטחון פנים, יפעל לצורך נקיטה בה וזאת ככל שלא תימצאנה חלופות לפעולה זו.

26. כעת, נבקש לפנות לתיאור פתרונות נוספים שנדונו בעקבות החלטת בית המשפט הנכבד, ולפרט מדוע אלו נמצאו בסופו של יום כבלתי ישימים בעת הנוכחית.
27. בכל הקשור להסבת מרכז השהייה "חולות" למתקן כליאה, הרי שנמצא כי הדבר מחייב מספר פעולות שעתידות לארוך זמן רב ובעלות תקציבית משמעותית, בשל שונותו הרבה של המרכז בייעודו התכנוני ובאופיו הנוכחי ממתקני הכליאה של שירות בתי הסוהר.
- בתוך כך, יצוין כי על-פי תכנית המתאר הארצית שחלה על מרכז השהייה "חולות" (תמ"א 46), ייעודו של המתקן הינו מרכז שהייה פתוח ושינוי היעוד למתקן כליאה מחייב הליך תכנוני של תיקון תכנית מתאר ארצית, על כל הכרוך בכך. שנית, יש הכרח בהוספת מרכיבי בטחון מהותיים רבים, לרבות מרכיבי ביטחון היקפיים, על מנת להפוך אותו למתקן כליאה המותאם לאסירים. מטבע הדברים, בינוי כאמור מחייב אף הוא שינוי של תכנית המתאר, הוצאת היתרי בנייה, בינוי בפועל וכן מציאת מקורות תקציביים – ונוכיר בהקשר זה את הוראת סעיף 40 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985. להערכת גורמי המקצוע בשירות בתי הסוהר, מהלך זה ימשך זמן רב מאוד ולא יהיה בו כדי לסייע במתן מענה ליישום הפעימה הראשונה של פסק הדין.
28. עוד יבקשו המשיבים לעדכן, כי נבחנה היתכנות השימוש במתקן המשמורת "סהרונים" והסבתו למתקן כליאה לאסירים על כלל מרכיבי הבטחון הנדרשים למתקן כליאה. אולם, בסופו של יום, לעת הזו, גם חלופה זו נמצאה כבלתי ישימה בעת הנוכחית ובלוח הזמנים הנדרש. בין היתר, אך לא רק, בשל היעדר יכולתו של שירות בתי הסוהר להעניק במתקן את השירותים שהוא מחויב לתיתם על-פי פקודת בתי הסוהר, לרבות שירותי חינוך, תעסוקה והכשרה מקצועית. מעבר לפגיעה בשגרת חיי האסירים שיעברו למתקן האמור, הרי שמבחינה תפעולית, שירות בתי הסוהר עמד על הקשיים המשמעותיים בהפעלת מתקן כליאה שמתמחה בהימצאות האסיר בתאו, ללא שגרת חיים פעילה לאסיר. מה-גם, שמתכונת הפעלה כאמור עלולה היתה להיות בניגוד להוראות הדין.
29. אשר לדוגמא אליה התייחס בית המשפט הנכבד בנוגע ל"אמצעים שננקטו בשעתו ערב ההתנתקות", נציין כך. תכנית הפעולה בה נקט שירות בתי הסוהר באותה העת, וזאת לבקשת הדרג המדיני, התבססה על כוונה להסב כ-480 מקומות כליאה שהיו אותה עת ריקים, במתקן "מעשיהו", שיועדו במקור לאחזקתם במשמורת של נתינים זרים המיועדים לגירוש למטרה של קליטה אפשרית של עצורים במהלך ההתנתקות. עוד יצוין, כי הכשרתם של מקומות הכליאה הללו הסתיימה טרם ביצוע תכנית ההתנתקות. בנוסף, התבססה התוכנית ברובה על הצפפת כלואים באגפים קיימים. מטבע הדברים, מענה זה אינו רלוונטי לענייננו, לאור פסק דינו של בית המשפט הנכבד.
- צילום הבקשה להיתר מאוקטובר 2004 ביחס ל-480 מקומות הכליאה לעיל מצורפת בזה ומסומנת מש/2.

30. לבסוף, ובאשר לאמור בסעיף 2 להחלטת בית המשפט הנכבד, נבקש לעדכן כי בשנים האחרונות שירות בתי הסוהר פועל כל העת לביצוע שיפוצים באגפי הכליאה, וכן לשיפורים בתנאי כליאתם של האסירים והעצורים כמפורט להלן.

א. מידי שנה, שירות בתי הסוהר פועל לשיפוץ של כחמישה אגפי כליאה. במסגרת זו כעניין שבשגרה נעשים שיפוצים גם במרחבים הציבוריים שבאותם אגפי כליאה וכן בכל התאים שבאותם אגפים, לרבות המקלחות והשירותים. כמו-כן מוחלף כלל הציוד באגפים.

חשוב להדגיש, כי שירות בתי הסוהר אינו יכול לשפץ כעניין שבשגרה, מספר גדול יותר של אגפים בעת ובעונה אחת, שכן מהלך של שיפוץ אגף מחייב את סגירתו במהלך השיפוץ, וכפועל יוצא מכך מתחייבת הצפפה של האסירים מאותו אגף באגפים אחרים מתאימים. בהקשר זה, נציין כי נוכח הצורך לעמוד בפעימה הראשונה למימוש פסק הדין בלוח זמנים קצר, שירות בתי הסוהר לא יוכל להוסיף ולשפץ חמישה אגפים מידי שנה, כל עוד לא יושלם המהלך הכולל.

ב. בהמשך לעבודת מטה שנעשתה בשנת 2017, הוחלט לקדם תכנית לשיפור איכות המזון לעצורים בהיקף תקציב שנתי של למעלה מ-10 מיליון ש"ח, תוך צמצום הספקת בשר מעובד עד למינימום ההכרחי. בעניין דומה, יוער כי במהלך שנת 2017 הוקמו מטבחים חדשים בבית סוהר "עופר" ובבית סוהר "שיטה" בתקציב כולל של 20 מיליון ₪, לצד רכש של ציוד חדש למטבחים בהיקף של 3.8 מיליון ₪.

ג. הדברה – במקומות בהם נמצא שקיימת בעיית מזיקים, מופעלת תכנית סדורה לטיפול בתופעה, הכוללת פעולות הדברה, חיטוי וטיהור. יודגש, כי ככל שתתעורר במהלך השנה בעיה מקומית של מזיקים, יינתן לכך מענה יסודי, מידי ומהיר.

31. טרם חתימה, ושלא בשולי הדברים, המדינה תבקש להבהיר כי התכנית שהוצגה עד כה אינה מתייחסת לאגפים בהם מתקיימת חקירה של עבירות ביטחון על-ידי שירות הביטחון הכללי, בתוככי מתקני הכליאה הקיימים. בשל שגגה שאך עתה אותרה, לא נכללה סוגיה מורכבת זו במסגרת עבודת המטה שנערכה עובר להחלטת הממשלה מס' 3595.

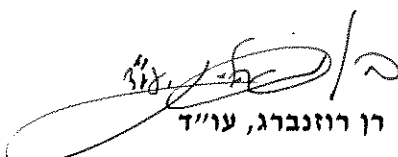
לאחר בחינה ראשונית של הנושא, נמצא כי העניין מעורר שאלות נכבדות, שמטבע הדברים לא ניתן לפרטן בגלוי, כי אם רק במעמד צד אחד. ככל שבית המשפט ימצא לנכון, וככל שהעותרים יתנו הסכמתם לכך, המדינה תהא ערוכה לפרט בעניין זה בדיון חסוי, בדלתיים סגורות, ובמעמד צד אחד.

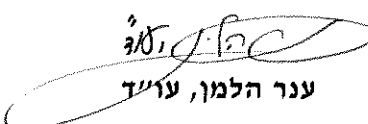
בנסיבות אלו, המדינה תבקש כי יתאפשר בידה להגיש הודעת עדכון בתוך 60 ימים, במסגרתה יוצגו תוצרייה של עבודת המטה שהוחלט לקיימה מיד עם איתור התקלה, אשר תיוחד לנושא זה.

32. העובדות המפורטות בתגובה זו, ואשר נוגעות לשירות בתי הסוהר (למעט פסקה שניה בסעיף 25), נתמכות בתצהירו של תג"ד מתתיהו שולץ, ראש מינהל תכנון בשירות בתי הסוהר; העובדות המפורטות בסעיף 25 לתגובה זו, ואשר נוגעות למשרד האוצר, נתמכות בתצהירו של מר יובל רוז, סגן בכיר בחשב הכללי, במשרד האוצר; וכן בתצהירו של מר דני קריבו, סמנכ"ל תקצוב, תכנון ובקרה במשרד לביטחון פנים, ביחס לעובדות המפורטות בסעיף 25, הנוגעות למשרד לביטחון פנים.

היום, י"ג בניסן תשע"ח

29 במרץ 2018

רון רוזנברג, עו"ד
סגן בכיר במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

ענר הלמן, עו"ד
מנהל מחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה